

Veiligheidsplan
Obs Bijlmerhorst
2017

Dit Veiligheidsplan van obs Bijlmerhorst is een combinatie van het bij ons op school ontwikkelde pestprotocol en de huidige stand van het onderliggende PRIMA-project van de HVA.

Het bevat:

- Uitgangspunten van de PRIMA-aanpak versie eind 2016
(gedragscode, definities, schoolplan/gids-beschrijving en werkschema)
- Pestprotocol obs Bijlmerhorst
- Aanpak pesten in de klas (5-sporenaanpak)
- Jaarkalender sociaal-emotionele ontwikkeling (16/17)

Uitwerking van een gedragscode

De gedragscode bestaat uit een set van afspraken tussen alle betrokkenen van een school: leerkrachten, leerlingen, overige betrokken volwassenen (zoals overblijfskrachten) en ouders/verzorgers. In de gedragscode wordt heel specifiek beschreven wat er van deze partijen wordt verwacht.

Hieronder staat een voorbeeld van een gedragscode die u kunt gebruiken.

1. De definitie van pesten is:

Een leerling wordt gepest als hij of zij herhaaldelijk en voor een langere periode wordt blootgesteld aan negatieve acties verricht door één of meerdere leerlingen.

2. De basiskenmerken van pesten zijn:

- Zowel directe vormen (fysiek waarneembaar) als indirecte vormen (uitsluiting, roddelen) van pesten.
- Regelmatig optredend gedrag: pesten beperkt zich niet tot incidenten.
- De pester is altijd sterker dan de gepeste leerling. Wanneer twee ongeveer even sterke leerlingen elkaar plagen of met elkaar vechten, is er geen sprake van pesten.

3. De basisafpraak is:

Pesten wordt op onze school niet getolereerd.

4. Afspraken met leerlingen:

- Pesters moeten weten dat ze door alle volwassenen op school aangesproken worden op hun gedrag. Indien zij zich niet aan afspraken houden, dan volgen sancties. Hierbij kunt u denken aan een waarschuwing, een gesprek met de leerkracht of met een lid van het Kernteam Pesten, het uitvoeren van extra taken (tijdens of na schooltijd) of zelfs schorsing. En er is wellicht een herstelregeling voor materiële schade op school aanwezig.
- Gepeste leerlingen moeten weten dat zij te allen tijde terecht kunnen bij de volwassenen op school, en dat zij hulp kunnen krijgen van de groepsleerkracht en de leden van het Kernteam Pesten.
- Meelopers, verdedigers, aanmoedigers en buitenstaanders moeten weten dat zij 'nee' kunnen zeggen als pesters hen in het pesten willen betrekken. Zij kunnen ook iets doen om gepeste leerlingen te helpen, vooral door naast hen te gaan staan en het isolement te doorbreken.

5. Afspraken met leerkrachten en andere professionals:

- We spreken onderling af dat iedereen altijd op pestincidenten reageert. Niet alleen de betrokken leerkracht, ook de overige leerkrachten en andere volwassenen hebben de taak om het gesignaleerde pestgedrag te stoppen. Zo zal de conciërge of een overblijfouder meehelpen bij het signaleren van pestincidenten en ook als eerste tussenbeide komen. De volwassene grijpt direct in en maakt vervolgens melding van het pestincident bij de desbetreffende leerkracht en/of een van de leden van het Kernteam Pesten. Zo vermijden we dat pesters ontdekken dat er mazen in de wet zitten en hun gang kunnen gaan.
- Aan de pester wordt duidelijk gemaakt dat afgesproken is dat pesten niet meer wordt getolereerd en dat er (bijvoorbeeld) een gesprek volgt met de leerkracht.

6. Afspraken met ouders:

- De school staat open voor signalen over pesten. Leerlingen zullen eerder aan hun ouders aangeven dat ze gepest worden dan aan hun leerkracht, waardoor ouders eerder weten of er gepest wordt. De school wil samen met de ouders oplossingen zoeken voor pestproblemen die bij de leerlingen spelen.
- Een ouder van een kind dat gepest wordt, kan te allen tijde terecht bij de leerkracht.
- De school informeert de ouders als hun kind gepest wordt of zelf pest en er zich (ernstige) incidenten voordoen.
- Ouders van wie hun kind pest zullen worden gevraagd mee te werken aan een herstelregeling in geval van materiële schade.
- Op school is een procedure afgesproken voor wie pesten constateert. Elke volwassene op school reageert direct, zodat pesters ophouden en erger wordt voorkomen.

Pesten in het schoolplan

Het is belangrijk om in het schoolplan of in de schoolgids een hoofdstuk op te nemen over pesten. Hieronder een toelichting op alle onderdelen, met enkele concrete suggesties.

Wat is pesten?

Waarschijnlijk heeft u wel een idee wat het woord 'pesten' voor u inhoudt. Of misschien heeft u al eerder te maken gehad met pesten en heeft u een toevoeging op de definitie die de school op dit moment hanteert. Het is in ieder geval belangrijk dat iedereen weet wat onder pesten wordt verstaan en dat iedereen deze definitie onderschrijft.

De definitie die de Prima-aanpak hanteert, is afkomstig van Olweus (Olweus, D. (1993), *Bullying at school: What we know and what we can do.* Oxford UK: Blackwell Publishing):

Een leerling wordt gepest als hij of zij herhaaldelijk en voor een langere periode wordt blootgesteld aan negatieve acties verricht door één of meerdere leerlingen.

Het verschil tussen pesten en plagen

Iedereen heeft wel eens een geintje bij een ander uitgehaald, dat eigenlijk niet zo leuk bleek te zijn. Dat is vervelend. Is er dan sprake van pestgedrag? Nee. Pesten gebeurt met opzet én stelselmatig voor een langere periode.

Gedragscode

De school streeft ernaar om een veilig klimaat te creëren waarin iedereen met respect en op een positieve manier benaderd wordt. Daarom is het belangrijk dat de school, de leerlingen en de ouders er samen voor zorgen dat pesten zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Op school gelden (gedrags)afspraken. Deze afspraken kunt u vastleggen in een gedragscode. Dit houdt in dat er afspraken gelden tussen leerkrachten, leerlingen, andere betrokken volwassenen, zoals overblijfkrachten en ouders/verzorgers.

In een gedragscode zijn afspraken opgenomen over hoe men met elkaar omgaat in en om de school. Een deel van deze afspraken is opgelegd; een ander deel is gezamenlijk afgesproken. De gedragscode bevat in ieder geval de volgende punten:

- een definitie van pesten;
- de kenmerken van pesten;
- de basisafpraak over pesten die voor **iedereen** op school geldt;
- de afspraken die voor leerlingen gelden;
- de afspraken die voor leerkrachten en andere betrokken volwassenen gelden;
- de afspraken die voor ouders gelden.

Door het vastleggen en communiceren van alle afspraken ontstaat voldoende draagvlak en voelt iedereen zich verantwoordelijk voor de naleving ervan.

Welke stappen worden ondernomen wanneer er gepest wordt?

Pesten is een serieus probleem. De school moet direct actie ondernemen wanneer er sprake is van (een vermoeden van) pesten.

Pesten heeft gevolgen voor iedereen in de klas. Daarom zal met alle partijen (kinderen die pesten, kinderen die gepest worden, meelopers, aanmoedigers, verdedigers en buitenstaanders), leerkrachten en ouders/verzorgers worden gesproken.

Geef in de schoolgids duidelijk aan dat als ouders het vermoeden hebben dat hun kind wordt gepest of dat er bij hun kind in de klas wordt gepest, contact kunnen opnemen met de leerkracht of de vertrouwenspersoon van de school

Wanneer en hoe wordt het onderwerp 'pesten' in de groep behandeld? En hoe worden deze afspraken gewaarborgd?

Aan het begin van het nieuwe schooljaar worden groepsafspraken opgesteld en besproken. Sommige afspraken zijn opgelegd, bijvoorbeeld: 'Pesten wordt niet geaccepteerd' en 'Op school werken wij rustig met elkaar.' Andere afspraken maakt de leerkracht samen met de kinderen. Denk hierbij aan afspraken zoals: 'Wij spelen gezellig met elkaar.' Of 'Iedereen mag meespelen.'

Laat iedereen in de klas verantwoording dragen voor de naleving van alle afspraken. Zorg dat de groepsafspraken zichtbaar zijn door bijvoorbeeld een poster op te hangen. Gedragsafspraken kunnen elke week of elke twee weken worden besproken. Evalueer gedrag, sociale interacties en besteed regelmatig aandacht aan de groepsafspraken. Koppel deze evaluatie aan een les, bijvoorbeeld een les uit het Prima-lespakket bij de film *Spijt!* of een les uit een andere methode

Het advies is om intensief aan de slag te gaan met een methode, bijvoorbeeld de Prima-aanpak, om een veilig school- en groepsklimaat te creëren en te waarborgen

Wat zijn de consequenties van het schenden van deze afspraken?

Kinderen zullen proberen om grenzen op te zoeken of zelfs te overschrijden. Spreek kinderen aan op hun gedrag wanneer ze de afspraken overtreden en neem signalen serieus. Is er geen verbetering waarneembaar? Dan stelt u de IB'er, de directie of iemand van het Kernteam Pesten hiervan op de hoogte.

Wie is de vertrouwenspersoon?

Geef in de schoolgids aan wie aangesteld is als vertrouwenspersoon. Neem bijvoorbeeld de volgende tekst op:

Wilt u een vertrouwelijk gesprek met iemand die deskundig is op het gebied van pesten? U kunt altijd met de groepsleerkracht hierover praten. De directie is ook op de hoogte van wat er op school gebeurt. U kunt altijd contact opnemen met iemand van de directie of de vertrouwenspersoon van de school.

De vertrouwenspersoon op school is ... (vul naam in).

Hij/zij is bereikbaar op ... (vul dagen in) van ... tot ... (vul tijd in).

Adviezen aan ouders

Ouders/verzorgers en de school zijn belangrijke partners in de opvoeding van kinderen. Ze hebben tijdens de schoolcarrière van het kind vaak met elkaar te maken en hebben elkaar constant nodig. Daarom is het belangrijk dat zij samen (met de kinderen) een vuist maken tegen pesten. Het onderwerp 'pesten' beperkt zich niet alleen tot een groepsgebesprek op school. Het kan ook thuis een onderwerp van gesprek, bijvoorbeeld tijdens het drinken van een kopje thee, het spelen van een spelletje of tijdens het avondeten. Tijdens zo'n informeel gesprek kan de ouder/verzorger de

volgende onderwerpen bespreken: Wat kun je doen als je wordt gepest? Wat kun je doen als je ziet dat een ander wordt gepest? Wie kun je om hulp vragen?

Als er een vermoeden van pesten is, kunnen ouders altijd contact opnemen met de groepsleerkracht of vertrouwenspersoon van de school.

Ouders/verzorgers spelen een belangrijke rol bij het voorkomen van pestgedrag. Zij zijn namelijk het voorbeeld voor hun kinderen. De volgende aanwijzingen kunt u opnemen in de schoolgids om mee te nemen in de opvoeding:

- *Creëer in huis een veilig thuis.*
- *Waardeer uw kind.*
- *Geef uw kind het gevoel dat het thuis terecht kan als het problemen heeft.*
- *Complimenteer uw kind.*
- *Geef uw kind een goed voorbeeld over hoe je bijvoorbeeld op een respectvolle wijze met elkaar omgaat.*
- *Los conflicten op door erover te praten.*
- *Laat uw kind anderen waarderen door het kennis te laten maken met verschillende mensen en gewoonten.*
- *Grijp in wanneer u merkt dat uw kind agressief is of als u merkt dat uw kind systematisch wordt buitengesloten.*

Werkschema Prima-project

Dagelijks	<ul style="list-style-type: none"> - letten op pestsignalen - kinderen stimuleren en motiveren - signalen serieus nemen - surveilleren volgens surveillanceplan - handelen volgens gedragskaders - elkaar (kinderen) aanspreken op afspraken en groepsregels - vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid ook kinderen van andere groepen aanspreken indien nodig - indien nodig waargenomen pestgedrag doorgeven aan collegae - kinderen (leren) geven duidelijk hun grenzen aan en respecteren die van anderen
Wekelijks/ twee wekelijks	<ul style="list-style-type: none"> - evalueren gedrag en sociale interacties in de groep - aandacht besteden aan sociale vaardigheden - een les geven uit de methode Kinderen en hun Sociale Talenten, of een Prima-les
Maandelijks	<ul style="list-style-type: none"> - vernieuwen poster van de Stichting Kids Tegen Geweld en thema bespreken / bespreekbaar maken in de groep
Halfjaarlijks	<ul style="list-style-type: none"> - evaluatie sociaal-emotioneel groepsplan febr. en juni, eventueel bijstellen - afnemen sociogram in oktober en februari - resultaten bespreken met IB-er en of directie - evaluatie en afstemming beleid en acties - evaluatie en afstemming surveillanceplan
Jaarlijks	<ul style="list-style-type: none"> - eerste 3 weken van het nieuwe schooljaar (augustus/september) opstellen en bespreken groepsregels, waarbij kinderen 'eigenaar' zijn van de betreffende afspraken - werken met Grip op de Groep, eerste 8 schoolweken - ook al ga je met de groep mee, toch opnieuw regels en afspraken opstellen en bespreken - regels/afspraken duidelijk en zichtbaar ophangen in de groep - invullen groepsobservatie ZIEN sept/okt - sociaal-emotioneel groepsplan maken m.b.v. ZIEN. Eventueel een individueel plan - speelmateriaal van de groep herstellen of aanvullen waar nodig - Prima-lessen <i>Spijt!</i> groep 7 en 8, vanaf november
2 à 3 Jaarlijks	<ul style="list-style-type: none"> - organiseren oudercursus anti-pestten
Wanneer nodig	<ul style="list-style-type: none"> - gesprekken voeren met/melden aan ouders - extra afnemen sociogram - incidenten melden aan IB-er en of directie - werken met herstelcontract - pestincidenten vastleggen in groepsmap of logboek - 'cyber-pestwerkstukken' uitprinten en bespreken met betrokkenen en ouders

Inhoud

1. Doel pestprotocol basisschool de Bijlmerhorst.
2. Plagen of pesten?
3. Preventief pestbeleid
4. Signalering
5. Maatregelen tegen pesten
6. Organisatie: werkgroep en evaluatie
7. Websites
8. Vervolg stappen

Bijlagen

Uitleg keuze uur

Invulmodel voor leerlingen bij sociogram Parnassys

Pestidentificatieformulier

Formulier Vijfsporen aanpak

1. Doel pestprotocol basisschool de Bijmerhorst

Dit pestprotocol heeft als doel om alle kinderen zich bij ons op school veilig te laten voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

We doen dat door regels en afspraken zichtbaar te maken voor kinderen en volwassenen zodat als er zich ongewenste situaties voordoen, zij elkaar kunnen aanspreken op deze regels en afspraken.

Leerkrachten en ouders uit de MR en OR onderschrijven gezamenlijk dit pestprotocol.

Dit protocol beschrijft ook welke maatregelen school neemt, in geval er toch sprake is van pesten.

2. Plagen of pesten?

Plagen is niet hetzelfde als pesten. De verschillen zou je zo kunnen aangeven:

Plagen	Pesten
gelijkwaardigheid	machtsverschil
Wisselend "slachtofferschap"	Hetzelfde slachtoffer
humoristisch	kwetsend
Af en toe	Vaak/voortdurend

Een definitie van pesten op school luidt als volgt: "Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling of een groep leerlingen van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen." Met deze definitie is het verschil tussen pesten en plagen duidelijk aangegeven. Bij plagen is sprake van incidenten. Pesten echter gebeurt systematisch: een aantal keren per week, een keer per week of regelmatig en er is steeds hetzelfde slachtoffer.

Er zijn verschillende vormen van pesten; fysiek (slaan, schoppen, spullen afpakken of beschadigen), verbaal (schelden, beledigen) en indirect door kinderen buiten te sluiten of te roddelen.

Pesten gebeurt op verschillende plaatsen, vaak buiten het zicht van de leerkracht, bijvoorbeeld in de gangen, op het schoolplein, buiten schooltijden (cyberpesten).

Pesten komt helaas ook bij ons op school voor. Het is een probleem dat wij onder ogen willen zien en op onze school dan ook serieus willen aanpakken. Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen:
- leerlingen (gepeste kinderen, kinderen die pesten en de zwijgende groep leerlingen die niets doet), leerkrachten en de ouders/verzorgers (hierna genoemd: ouders)
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.

Pestprotocol o.b.s. Bijlmerhorst

- Wanneer pesten ondanks alle inspanning toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak. Zie hiervoor: stappenplan
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan zal er overlegd worden over een andere aanpak, eventueel met hulp van externe instanties.
- Ook kan er advies gevraagd worden aan de vertrouwenspersoon binnen het team, deze staat vermeld in de schoolgids.

3. Preventief (pest)beleid

Uitgangspunten van school

De school heeft uitgangspunten geformuleerd die centraal staan voor de waarden die wij op school belangrijk vinden. Dit zijn:

1. *We zijn een openbare school.*
2. *Plezier in het leren staat centraal.*
3. *De school is een veilige plek voor iedereen.*
4. *We streven naar een rustig leer- en leefklimaat.*
5. *Iedereen is uniek en mag er zijn.*

Deze uitgangspunten komen terug in het veiligheidsplan en in het pedagogisch klimaat. Ze zijn in dit plan vertaald naar de gouden regels.

Het pedagogisch klimaat van de school

De Bijlmerhorst vindt een goed pedagogisch klimaat zeer belangrijk. Dat uit zich in aandacht voor normen en waarden die we vanuit de identiteit van de school belangrijk vinden. Wij vinden de sfeer waarin een kind moet opgroeien van groot belang om zo een volwaardig mens te worden. Wij stellen daarom een vriendelijk en veilig klimaat, met orde en regelmaat, op prijs. Pas als het kind zich veilig voelt, kan het zich ontwikkelen. Juist regelmaat geeft het kind kansen. Een belangrijke basis in het pedagogisch klimaat is ook het ontwikkelen van de zelfstandigheid van kinderen: zelfstandig in denken en doen. Hierdoor kunnen kinderen zelf leren keuzes maken, in hun werk maar ook in contacten met andere kinderen. We willen kinderen sterker maken en ze leren omgaan met groepsdruk.

Op school werken we met een volgsysteem voor de sociale ontwikkeling: SCOL (sociale competentie van leerlingen). Twee keer per jaar vult de leerkracht en in groep 6 tm 8 de leerling een vragenlijst in. Hiermee wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling gevolgd en kan een leerkracht gerichte maatregelen in de groep nemen.

Gouden regels

Het hanteren van duidelijke gedragsregels binnen school en het duidelijk stelling nemen tegen pesten is een van de belangrijkste maatregelen die school en de leerkracht kan nemen om het pesten te voorkomen of te verminderen.

We hanteren binnen onze school de volgende 4 gouden regels in alle groepen en spreken die met de leerlingen door en af. Hierbij wordt rekening gehouden met de leeftijd van de leerlingen.

De afspraken worden "vertaald" naar het niveau van de kinderen en krijgen een plaats in elke klas en de gangen.

We hopen zodoende dat er een preventieve werking van uitgaat en spreken de kinderen, die zich niet aan de gemaakte afspraken houden, daarop aan.

Pestprotocol o.b.s. Bijlmerhorst

1. iedereen is uniek en mag er zijn
2. We gaan positief met elkaar en elkaars spullen om
3. We zijn een goed voorbeeld voor anderen
4. We zijn op school om te leren

Leerkrachten zorgen ervoor dat er regelmatig een gouden regel centraal staat en organiseren activiteiten rondom de gouden regel. Dit kan bijvoorbeeld door gebruik te maken van de lessenmap van de Vreedzame school. Op termijn wordt gewerkt aan uitbreiding van de activiteiten via een zelf samengestelde lessen- c.q. ideeënmap. Er kan bijvoorbeeld gewerkt worden met het zonnetje van de week. Elk kind wordt positief in de belangstelling geplaatst. Iedereen schrijft iets aardigs over hem of haar.

De gouden regels dienen als kapstok en worden in de groep vertaald naar vaardigheden die nodig zijn om aan de gouden regels te kunnen voldoen. In de volgende tabel staan dit uitgewerkt. Ook de onderdelen vanuit SCOL zijn hierin meegenomen.

Iedereen is uniek en mag er zijn.	We gaan positief met elkaar en elkaars spullen om	We zijn een goed voorbeeld voor anderen.	We zijn op school om te leren
Ik kom op voor mezelf	Ik doe aardig	Ik loop rustig door de school	Ik voer mijn taak uit
Ik heb vertrouwen in mezelf	Ik speel en werk samen	Ik praat zachtjes in de school	Ik kan zelfstandig werken
Ik maak mijn eigen keuzes	Ik weet hoe ik om moet gaan met ruzie	Ik weet wat ik moet doen als ik zie dat iemand gepest wordt.	Ik laat andere kinderen rustig werken
Ik presenteer mezelf	Ik help een ander		In een stilte ruimte ben ik stil.
Ik deel ervaringen	Ik meld pesten bij de juf of meester		Ik ben om 8.45 uur op school.
	Als ik gepest word, weet ik wat ik moet doen.		

Groepsdynamica

De leerkrachten van Bijlmerhorst zijn zich bewust van de verschillende fasen in de groepsdynamica. Ze zorgen ervoor dat er een sociale veiligheid heerst waar ieder kind optimaal kan leren. Vooral het begin van het schooljaar is hier van belang.

Groepen maken altijd een aantal fases door. Deze fases van groepsvorming ([ook te bekijken op youtube](#)) vinden plaats in elke groep, dus ook in je schoolklas. In deze fases bepalen de groepsleden bewust en onbewust hoe de groep zich zal gaan gedragen, wie de leiders worden, of er een zondebok aangewezen wordt, enz. Bij elke fase hoort een bepaald verloop. Als je niet zou ingrijpen, volgt dat verloop de wetten van de groepsdynamica.

Pestprotocol o.b.s. Bijmerhorst

Door te anticiperen op het verloop, kun je het proces ombuigen ten gunste van een goed groepsklimaat. Dat laatste is handig, want dat betekent dat je na een tijdje een gezellige, goed werkende groep hebt. en in een goed werkende groep met een fijne sfeer heb je minder kans op probleemgedrag. De fases die je groep aan het begin van het jaar doormaakt zijn de volgende:

1. **Forming:** de groepsleden kennen elkaar nog niet, of als de groep vorig jaar al bij elkaar was, weten de groepsleden niet of alles bij het oude is gebleven. Hoe jonger kinderen zijn, hoe meer ze in de grote vakantie zijn veranderd. Het is een verkenningsfase, die bij nieuwe groepen één à twee weken duurt en die bij groepen die elkaar kennen wat korter kan duren. De groep is in deze fase vaak nog heel rustig. De kinderen zijn meer bezig met zichzelf en hoe ze overkomen op de anderen.
2. **Storming:** de groepsleden weten ondertussen een beetje wat ze van de anderen kunnen verwachten. De grenzen van de eigen veiligheid zijn verkend en nu kunnen ze zich gaan profileren. "Mijn mening moet gehoord worden, ik ben er ook." Voor een buitenstaander is de groep rumoerig. Er zijn botsingen, onenigheid en ruzietjes. Dit hoort bij deze fase en hoeft niet verontrustend te zijn. De hiërarchie wordt bepaald. Het resultaat van de stormingperiode kan heel verschillend zijn. De ene groep wordt een positief samenwerkende groep, in een andere groep staat concurrentie en machtsstrijd voorop. Weer een andere klas valt uiteen in subgroepen of een hoofdgroep met enkele outsiders. Waarschijnlijk heb je liever de positief samenwerkende groep als jouw klas. Onder de groepsfases kun je lezen hoe je die klas kunt krijgen.
3. **Norming:** de leiders die in de vorige fase boven kwamen drijven, bepalen hoe er in de groep met elkaar wordt omgegaan. Zij bepalen soms onbewust, soms bewust, de ongeschreven regels. Deze normen staan eigenlijk zo goed als vast en veranderen bijna niet meer. Het is dus zaak om als leerkracht te zorgen dat er positieve groepsnormen zijn ontstaan vóór deze "vaststaan."
4. **Performing:** de groep is klaar voor het werken. De introductieperiode is voorbij. Deze fase gaat bij een groep die echt nieuw is, in na anderhalf tot twee maanden. Bij een groep die elkaar al kent kan deze fase al na twee weken ingaan. De groep keert naar de vorige fases terug als er bijvoorbeeld een nieuw kind in de groep komt, als een werkweek heel intensief beleefd wordt, als er een heel hevig conflict plaatsvindt, of als er een andere ingrijpende gebeurtenis plaatsvindt.
5. **Termination:** de groep nadert het eind van het jaar. De meeste leden zullen dat jammer vinden. Het kan zijn dat ze gaan mopperen op alles en iedereen. Zo wordt het afscheid minder zwaar, want het is immers niet zo leuk hier? Ook kunnen groepjes gaan klitten. Ze spreken ook vaak af elkaar snel weer te zien. Als laatste kan er normvervaging optreden. Nu alles toch ophoudt, zijn de groepsregels ook niet meer zo belangrijk. Het is duidelijk dat groepen 8 deze fase heviger doormaken dan de andere groepen op school.

Meer informatie over groepsdynamica en hoe te handelen als leraar is te vinden in de orthotheek. De boeken: grip op de groep en gedragsproblemen in de klas.

Een 'goede groep'

Een "goede groep" voorkomt veel gedragsproblemen. Hoe kun je jouw groep met behulp van deze kennis veranderen in een positieve goed werkende groep?

- Laat zelf het goede voorbeeldgedrag zien. Neem de kinderen zoals ze zijn, toon respect.
- Begin in de formingfase al met de norming. In het begin van het groepsproces kun je zorgen dat de groep tot positieve normen komt.

Pestprotocol o.b.s. Bijmerhorst

- Trek voor deze beginfase de eerste twee weken van het schooljaar uit. Het werk komt in deze periode op de tweede plaats. Eerst het groepsproces de goede kant op sturen. Dat betaalt zich in de rest van het jaar terug.
- Werk veel aan groepsopdrachten. Doe dit in wisselende groepjes en stel steeds zelf die groepjes samen. Zo voorkom je groepjes binnen de groep. De groepsopdrachten worden *altijd* gezamenlijk afgesloten.
- Zorg dat dit werk alleen te maken is door samen te werken en bespreek na afloop het werk altijd plenair. Kijk daarbij vooral naar het proces. De resultaten komen later wel.

- Maak samen met je klas de groepsregels. Je hoeft niet bang te zijn dat “jouw” regels daar niet tussen zullen staan. De meeste kinderen houden verbazend veel van dezelfde dingen als de leerkracht.
- Hang de regels zichtbaar op en laat iedereen, dus ook de leerkracht, de groepsregels ondertekenen.
- Oefen en bespreek de afgesproken regels, verwijst er expliciet naar en houd alle ondertekenaars er aan.
- Bespreek elke dag even de dag. Trek tien minuutjes uit om de positieve dingen van die dag te noemen. Laat de negatieve bewust achterwege. Zo gaan de kinderen met een goed gevoel naar huis. Wat niet zo goed ging, bespreek je kort van te voren wanneer die situatie zich weer aandient. Zorg ervoor dat niet alleen jij, maar ook de kinderen aan het woord komen. Probeer kinderen te kiezen die waarschijnlijk iets positiefs gaan zeggen.
- Evalueer de regels na een week. Stel ze zo nodig bij. Doe dit na een aantal weken nog eens. Bijstellen blijkt overigens zelden nodig.
- Herhaal gedurende het schooljaar de regels regelmatig. Als zich incidenten voordoen, verwijst dan naar de afgesproken regels. Zorg er dus voor dat de regels niet “zomaar een velletje aan de muur zijn.”

- Zorg de eerste twee weken voor een scala aan groepsvormende spelletjes. Doe er een aantal per dag. Ook hier kies jij als leerkracht de groepjes. De spelletjes zorgen voor veel plezier en een positieve groeps sfeer.
- Mocht het op een dag niet zo lekker gaan, doe dan tóch de groepsvormende spelletjes. Bespreek wel, dat je het jammer vindt dat het daarvoor niet zo goed ging. Als je de spelletjes afblaast, werkt dit negatief op het groepsbeeld (“zie je wel, we kunnen het toch niet”).
- Maak de kinderen verantwoordelijk voor hun groep (elkaar) en hun lokaal.
- In plaats van een klassendienst van twee kinderen, maak je een takenbord met een scala aan taken. Voor elke taak is een kind verantwoordelijk. Denk aan planten water geven, boeken rechtzetten, bord schoonmaken, enz.
- Hang expres weinig aan de muren als het schooljaar begint. Stimuleer de kinderen om te zorgen voor posters of tekeningen. Zo wordt het snel “hun” lokaal.

- Negeer problemen niet, maar maak ze bespreekbaar. Daarmee zet je de toon over omgaan met elkaar.
- Bespreek expliciet met je groep wat een “goede leider” is. Wat een goede leider doet en tot welke grens je de leider volgt. Je hebt een goede kans dat de leiders in je klas zich hiernaar gaan gedragen. Ze willen immers leider zijn?
- Bij gesprekken over normen in de groep kun je het gesprek sturen door kinderen aan het woord te laten die vrijwel zeker een positieve norm benoemen.

Pestprotocol o.b.s. Bijmerhorst

- Problemen tussen kinderen kun je (zeker in de hogere groepen) laten oplossen door de kinderen zelf. Dat kan met jouw hulp of met hulp van kinderen die door beide partijen geaccepteerd worden.
- Zorg dat de kinderen meer van elkaar (en van jou) te weten komen. Wat onbekend is, is vaak niet zo leuk. Wat bekender is, wordt vaak leuker. Maak bijvoorbeeld een kennismakingstentoonstelling met ieders lievelingsvoorwerp, maak een poster over jezelf enz.

Kring aanpak

Vanaf schooljaar 2015-2016 zijn we schoolbreed gestart met de kring als onderdeel van het stimuleren van een goed pedagogisch klimaat in school. Via de kring kunnen een aantal aspecten van een goed klimaat gestimuleerd worden: veiligheid, sociale vorming, eigenaarschap bijvoorbeeld door de kinderen zelf regels te laten bedenken, ontwikkelen van mondelinge spreekvaardigheden, luisteren naar elkaar, creëren van een podium voor talenten, bevorderen van algemene ontwikkeling, vormen van groepsnormen, als leerkracht een goed voorbeeld geven, iedere groep gaat een aantal per week met de kinderen in de kring. In het groeidocument is een verdere uitwerking opgenomen.

Samenwerkend leren

Het blijkt dat scholen waar kinderen veel samenwerken in kleinere groepjes minder pestproblemen hebben. Op school vinden we samenwerkend leren heel belangrijk, vanwege de preventieve werking maar ook als voorbereiding op het goed kunnen functioneren in onze maatschappij. Bovendien verhoogt samenwerkend leren de betrokkenheid van leerlingen bij hun eigen leerproces. Binnen het schoolwerk en samenwerkopdrachten tussen leerlingen zitten veel coöperatieve werkvormen. De kinderen leren hoe ze met elkaar in gesprek kunnen gaan en worden geactiveerd om zich te verdiepen in de mening van een ander. Deze werkvormen zorgen voor een leeromgeving die sociaal gedrag versterkt.

Keuze-uur

Wekelijks wordt er 1 uur keuze georganiseerd. De leerlingen uit groep 1 t/m 3 en groep 4/8 zijn dan groepsdoorbroken bezig met creatieve opdrachten in kleine groepen. De nadruk ligt tijdens deze opdrachten op leiding geven en samenwerken. Er wordt tijdens dit uur een beroep gedaan op hele andere vaardigheden en intelligenties dan het geval is tijdens de reken- en taallessen. Het voordeel is dat kinderen zich veelzijdig ontwikkelen. Ook verhoogt dit het zelfvertrouwen en zelfbeeld van kinderen, kinderen leren meer over zichzelf en leren dat ze goed kunnen zijn in praktische vakken. Dit heeft een preventieve werking tegen pesten.

Zie bijlage 1 voor een uitleg gemaakt door Willy.

Ontwikkelen van de zelfstandigheid

In elke klas wordt gewerkt aan verantwoordelijkheid en zelfstandigheid van de kinderen om ze voor te bereiden op de maatschappij. Hier wordt o.a. aan gewerkt door gebruik te maken van weektaken in de groepen 1 t/m 8. Het ontwikkelen van deze eigenschappen worden ook tijdens het keuze uur geoefend.

Zelfstandigheid is ook belangrijke factor tegen het pesten. Kinderen die zich niet laten beïnvloeden door de groep en die durven opkomen voor een slachtoffer kunnen het verschil maken in een groep. Het is dan ook heel belangrijk dat de leerkracht blijvend werkt aan een houding die pesten afwijst. Kinderen die pesten afwijzen, zullen eerder incidenten melden bij de juf of meester en zullen eerder durven opkomen voor slachtoffers. In kringgesprekken wordt hier regelmatig aandacht aan besteed.

Ouders

Een belangrijk onderdeel op de Bijmerhorst is: samen staan we sterker. Daarom staat ouderbetrokkenheid hoog in het vaandel. Iedere klas heeft twee klassenouders om een makkelijker aanspreekpunt voor andere ouders te zijn. Er worden ouderbijeenkomsten georganiseerd met thema's door Swazoom in de ouderkamer en ook met keuze uur en andere activiteiten wordt er regelmatig gebruik gemaakt van de kracht van ouders. De ouderraad zelf kan ook bijeenkomsten over het onderwerp pesten organiseren.

4. signalering

Om gericht maatregelen tegen pesten te kunnen nemen, is het belangrijk om het pestprobleem systematisch in kaart te brengen. Dit doen we op de Bijmerhorst op de volgende manieren:

Klassenpost door leerlingen

Vanaf groep 3 kan er gewerkt worden met klassenpost (of antipest doos). Een brievenbus waarin elk kind een berichtje kan achterlaten voor de juf of meester, ook het gepeste kind. Wij hopen zo kinderen die niet zo snel praten wel bereid te vinden om het probleem aan te kaarten.

Observaties door de leerkracht

Leerkrachten kunnen letten op de volgende signalen die mogelijk duiden op pesten:

- Een kind staat vaak alleen in de pauzes;
- Een kind zoekt tijdens de pauzes altijd een leerkracht of pleinwacht op;
- Een kind speelt vaak alleen met jongere kinderen;
- Zuchten, piepen of klagen van andere kinderen als het betreffende kind een idee oppert, en dit gebeurt vaak bij dat ene kind;
- Veel geroddel in de groep;
- Als andere kinderen zich negatief uiten over familieleden van een kind;
- Als andere kinderen alles stom vinden van een kind (bijv kleding, spullen, haardracht);
- Als een kind niet meer naar school wil;
- Er wordt niet tegen een kind gesproken of alleen maar negatief;
- Als andere kinderen negatiever reageren op een fout van een kind, negatiever dan ze bij andere kinderen zouden doen;
- Een kind dat gauw boos of prikkelbaar is.

Afnemen van Scol

Daarnaast wordt er twee maal per jaar een sociale score lijst ingevuld (Scol) over elke leerling.

Leerlingen van groep 6 t/m 8 vullen deze lijst ook zelf in.

Deze lijsten worden besproken met de intern begeleider en indien noodzakelijk met de ouders van de desbetreffende leerling.

Sociogram en pestidentificatieformulier

Twee maal per jaar (in het najaar en voorjaar) wordt er door de leerkrachten van de groepen 4 t/m 8 een sociogram afgenomen om de verhoudingen in de klas duidelijk te krijgen en hierop in te spelen. Het sociogram geeft informatie over de verhouding in een groep; welke kinderen zijn populair, welke kinderen zijn verstoten in een groep. De verstoten kinderen zijn vaak ook kinderen die pesten en slachtoffers van pesten. Met deze informatie kan een leerkracht gericht aan de slag door bijvoorbeeld populaire kinderen te betrekken bij het verbeteren van de sfeer in de groep. Ook kan een leerkracht de informatie gebruiken om gericht de plekken van de kinderen in te richten. Een slachtoffer komt nooit naast een pester te zitten. Slachtoffers kunnen naast sociaal vaardige kinderen gezet worden.

Samen met het sociogram wordt ook het pestidentificatieformulier afgenomen. De kinderen geven aan wie er in hun groep pest en wie er slachtoffer is. Dit gebeurt geheel anoniem. Kinderen komen niet te weten wat er ingevuld is. Dit formulier wordt altijd buiten de klas ingevuld, in een veilige setting. Dit formulier geeft hele duidelijke informatie over wie er pest en wie er gepest wordt in een groep. Het pesten van kinderen uit andere groepen wordt hiermee nog niet in kaart gebracht. Het pestindicatieformulier kan gevonden worden op de docentenschijf in de map pesten of als bijlage van dit document.

Het sociogram wordt afgenomen via Parnassys. Hiervoor kunt u bijlage 3 van dit document gebruiken.

Tijdens de leerling- of groepsbespreking worden de uitkomsten van SCOL en het sociogram / pestidentificatieformulier besproken met de IB-er en bekeken wordt welke maatregelen nodig zijn. In teamvergaderingen wordt regelmatig aandacht besteed aan de uitkomsten van deze metingen zodat alle teamleden op de hoogte zijn van wie er pest en wie er gepest wordt. Hierna kan ieder teamlid gericht opletten in de klas of in de pauzes.

5. Maatregelen tegen pesten

Indien er uit de signalering gebleken is dat er leerlingen in een isolement zitten of dat er sprake is van pest- of ernstige plaagproblemen, dan volgen we de vijfsporenaanpak. Deze is ontwikkeld door de landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs. Ook hebben wij ons laten inspireren door onze eigen ervaringen.

a. Vijf sporen aanpak (voor de groep)

Pesten is een groepsproces. Om pesten effectief te bestrijden moeten maatregelen gericht zijn op alle betrokkenen, d.w.z. de volgende vijf groepen:

De leraar (signaleren en aanpakken)

Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij nemen heel duidelijk stelling tegen het pesten. Zij voeren het preventieve beleid uit en signaleren. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak van het pesten. De leraren worden ondersteund door de Intern Begeleider die, als het nodig is, ook buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaat.

De ouders

De leerkracht en/of de intern begeleider zal de ouders van zowel de pester als het slachtoffer op de hoogte stellen, afhankelijk van de ernst van de zorg. De leerkracht kan ook beslissen om de pester eerst de kans te geven om zijn of haar gedrag bij te sturen.

Desnoods zal er een door school georganiseerd gesprek plaatsvinden met alle ouders uit de groep om te praten over de oplossing. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.

In de brochure "Pesten op school, hoe ga je er mee om?" staan de volgende adviezen:

Ouders van gepeste kinderen:

- a) Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- b) Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- c) Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken

Pestprotocol o.b.s. Bijmerhorst

d) Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.

e) Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport

f) Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van pesters:

a) Neem het probleem van uw kind serieus

b) Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden

c) Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen

d) Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet

e) Besteed extra aandacht aan uw kind

f) Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport

g) Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind

h) Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

i) geef zelf het goede voorbeeld

Alle andere ouders:

a) Neem de ouders van het gepeste kind serieus

b) Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan

c) Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag

d) Geef zelf het goede voorbeeld

e) Leer uw kind voor anderen op te komen

f) Leer uw kind voor zichzelf op te komen

De pester

Bij het signaleren van pesten volgen we de volgende stappen.

De pester krijgt eerst de kans om zijn/haar gedrag bij te sturen voordat de ouders worden ingeschakeld. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst van het pestgedrag. (zie stappenplan Bijlmerhorst). De ernst wordt bepaald door de leerkracht en de directie.

De leerkracht praat met de pester. Dit kan een corrigerend gesprek zijn (de pester wordt aangesproken op zijn/haar pestgedrag) en er volgen consequenties op het negatieve gedrag. De leerkracht benoemt de ontstane onveilige situatie op school. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak) om vervolgens de gevoeligheid voor wat hij met het slachtoffer uithaalt te vergroten. Gesprekken worden altijd gekoppeld aan evaluatiemomenten.

Begeleiding van de pester

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling buitengesloten voelen)
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste. Laat de pester bijvoorbeeld een tekening maken over hoe het slachtoffer zich zal voelen, of laat de pester hierover een verhaaltje schrijven.
- Strafmaatregelen bijv. door het kind na te laten gaan welke regels zijn overtreden en om argumenten te bedenken waarom die regels belangrijk zijn. Ook buitensluiten van leuke activiteiten zoals keuze-uur of gymles is een optie.
- Excuses aan laten bieden door het schrijven van een brief, het maken van een tekening. Enkel het woordje 'sorry' is niet genoeg.
- Rollenspel in de klas laten doen waarbij de pester de rol van slachtoffer heeft. Hoe was dit? Hoe voelde dit? Hiermee het inlevingsvermogen verhogen.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft

Pestprotocol o.b.s. Bijmerhorst

- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de ‘stop-eerst-nadenken-houding’ of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
- Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD

Mogelijke oorzaken van pesten:

Het is belangrijk om te realiseren dat hieronder mogelijke oorzaken worden beschreven. Lang niet altijd zullen alle oorzaken bij pesters te zien zijn. Groepsdynamische processen spelen ook een belangrijke rol.

- Persoonskenmerken; kinderen die pesten zijn vaak sociaal assertiever, impulsiever en dominanter. Ze hebben vaak een zwakke controle over hun gedrag en hebben moeite om te kijken naar hun eigen rol (weinig reflectief). Ze hebben moeite om zich in anderen in te leven.
- Een problematische thuissituatie / opvoedingsprocessen (stress in het gezin, geweld binnen het gezin, de mate waarin thuis agressief gedrag wordt toegestaan) en het vaak gebruiken van machtsmiddelen in de opvoeding.
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aangaan
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt
- het kind was slachtoffer maar is nu zelf pester geworden

Het slachtoffer

Ieder kind loopt kans om gepest te worden. Toch hebben sommige kinderen een iets grotere kans:

- Anders zijn dan de groepsnorm (bv geen merkkleding, niet zo slim of juist heel slim, niet sportief, juist heel onafhankelijk).
- Fysiek zwakker, vaker negatief zelfbeeld, gevoeliger, zachtaardiger, voorzichtiger, reageren vaker met huilen
- Kinderen die alleen staan in de groep (vriendschappen zijn een beschermende factor). (sociogram: genegeerde kinderen)

De gevolgen van pesten kunnen heel ernstig zijn, mensen kunnen voor de rest van hun leven beschadigd raken:

- Sociale ontwikkeling; terugtrekken, moeite om mensen te vertrouwen, negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen. Kinderen die gepest worden, krijgen minder de kans om te oefenen met sociale vaardigheden en lopen de kans om deze daardoor minder goed te ontwikkelen.
- Psychische en lichamelijke ontwikkeling: vaker depressief, emotionele stoornissen, lichamelijke klachten als hoofdpijn, buikpijn, slaapproblemen, angstig, slechte eetlust

Uiteraard moet ook hulp aan het slachtoffer worden geboden. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Een enkel gepest kind gaat zelf uitdagen.

Beide vormen van gedrag zijn ‘aangeleerd’, in de zin van ‘reacties op uitstoting’. Dit gedrag kan ook weer afgeleerd worden.

Pestprotocol o.b.s. Bijmerhorst

Ouders van kinderen van slachtoffers kunnen hen helpen door te werken aan het vergroten van het zelfvertrouwen. Hierdoor zenden de kinderen andere signalen uit. In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, op zelfverdediging, kanjertraining goede interventies.

Belangrijk is dat ouders het gepeste kind niet gaan overbeschermen bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

Begeleiding van de gepeste leerling

Het is belangrijk om te beseffen dat er geen redenen zijn om te pesten. Kinderen die gepest worden, vragen daar nooit zelf om. Pesten is nooit goed te praten. Deze houding moet een leerkracht uitstralen naar het kind.

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest?
- Nagaan hoe de leerling het pesten ervaart; hoe groot is de lijdensdruk?
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren. Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil
- Sterke kanten van de leerling benadrukken
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s)
- Let er goed op dat het pesten na het melden niet erger wordt. Bied bescherming.

De zwijgende middengroep

Dit is de groep die wel weet dat er gepest wordt maar geen actie onderneemt om het pesten te stoppen. Sommige van deze kinderen doen mee met het pesten, anderen niet. Veruit de meeste kinderen vinden pesten niet leuk maar ze weten niet altijd wat ze kunnen doen. Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen peestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pesters gaan het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.
- De anti-pestdoos in de klas waar leerlingen anoniem pesten kunnen melden.
- Met de hele klas een film kijken die met pesten te maken heeft (bijv. Spijt van Carry Slee, leeftijdsindicatie 9 jaar) en dan met gerichte opdrachten alle kinderen tot nadenken bewegen.
- Via werkvormen kinderen laten nadenken over mogelijkheden om de sfeer in hun klas te verbeteren (bijv. placemat).

De zwijgende middengroep wordt ook heel goed bereikt met de preventieve maatregelen zoals eerder genoemd zijn.

b. Stappenplan van de Bijlmerhorst (directie)

Bij ernstige gevallen van pesten (ter beoordeling aan de directie) wordt het volgende protocol gevolgd:

Vooraf: ledere melding van pestgedrag dient serieus genomen te worden en te worden geverifieerd.

Op het moment dat een leerling, een ouder of een collega melding maakt van pestgedrag en deze is geverifieerd en als waarheid aangenomen worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te stoppen.

1. De pester wordt verwijderd uit de klas.

Doel: veiligheid creëren in de klas

2.1. Er vindt een gesprek plaats tussen de directie en het slachtoffer

Doel: situatie verduidelijken

2.2. Er vindt een gesprek plaats tussen de leerkracht en de ouders van het slachtoffer

Doel: De stappen die school onderneemt verduidelijken. Het verhaal van ouders horen.

3. Er vindt een gesprek plaats tussen de directie en de pester

Doel: situatie verduidelijken. De ernst van de zaak benadrukken.

4. Er vindt een gesprek plaats tussen de directie en de ouders van de pester.

Doel: rol van de ouders benadrukken en vertellen dat er een product geleverd moet worden waaruit duidelijk blijkt dat de pester zich bewust is van de ernst van de situatie en zichtbaar spijt heeft van zijn/haar daden.

5. Het product wordt door de pester overhandigd aan het slachtoffer onder toezien oog van een leerkracht of de directie.

Doel: het goedmaken

6. Wanneer deze stappen goed doorlopen zijn mag de pester terug in de klas.

Daarnaast noteert de leerkracht dit incident in parnassys bij zowel de pester als het slachtoffer.

Aangezien pesten een groepsproces is, moet er ook in de klas een aanpak gevolgd worden. De leerkracht volgt hiervoor de vijfsporenaanpak en vindt er een groepsgesprek plaats over de rollen van elke leerling in de klas. De rollen kunnen onderverdeeld worden in de volgende categorieën:

1. Pester

2. Slachtoffer

3. Zwijgende middengroep

4. De groep die opkomt voor een ander door de pester aan de spreken of het incident te melden bij een leerkracht(eventueel door gebruik te maken van de klassenpost).

6. Organisatie

Dit pestprotocol is door team, directie en MR vastgesteld en wordt om de twee jaar geëvalueerd.

Er is een coördinatiegroep binnen school. Deze bestaat uit leerkrachten en IB-er.

Zij zorgen ervoor dat het protocol gevolgd wordt en zij zorgen ervoor dat het onderwerp regelmatig op de agenda van Teamvergaderingen of studiedagen staat.

Leerkrachten kunnen advies vragen bij leden van de coördinatiegroep.

De leden van de coördinatiegroep zorgen ervoor dat er regelmatig een stukje over het pestbeleid op school in de nieuwsbrief voor ouders verschijnt.

Schooljaar 2014-2015 bestaat de groep uit: Laura van den Bosch en Karin Starren

7. Websites

Meer informatie over het tegengaan van pesten is te vinden op

www.pestweb.nl

www.primamethode.nl

8. Vervolgstappen

Dit is een groeidocument. De volgende punten zien wij als verbetering en moeten tijdens de evaluatie opgenomen worden in het nieuwe pestprotocol.

1. Samenwerking met Blokkenhut (overblijf) / Swazoom

Tijdens de overblijf kan er ook gepest worden. Onze school zoekt actief de samenwerking met De Blokkenhut.

2. Maatregelen tegen de zwijgende middengroep

Bij de maatregelen van tegen het pesten (punt 5) moet verder worden uitgewerkt hoe de zwijgende middengroep wordt aangepakt. Welke maatregelen kunnen er tegen deze groep worden genomen?

3. De intentieverklaring

Moeten de ouders een intentieverklaring tekenen wanneer ze hun leerlingen op school aanmelden? Dit is een discussie waar het team, de directie en de MR niet uitkomt.

4. De gouden regels

De gouden regels zijn onderverdeeld in dagelijkse regels. Hier kunnen regels bijkomen of verdwijnen. Met het team verder werken aan de lessen- en ideeënmap om de gouden regels onder de aandacht te brengen.

Aanpak pesten in de klas (vijsporenaanpak)

Doel:

- pestgedrag in de klas verminderen

Analyse vanuit onderzoek (sociogram en pestidentificatie formulier):

Hoe ziet de groepsstructuur eruit? Wie is pester, wie is het slachtoffer, wie lopen mee, wie kijken er toe?

Preventie vanuit school:

Antipest programma, vb Dan Olweus. Zie samenvatting bijlage.

De meest succesvolle aanpak is een langdurige aanpak, een eenmalige activiteit levert geen vermindering op van het pesten.

Algemene maatregelen (groepsaanpak):

Hele duidelijke normen stellen, schoolbreed en in de klas.

1. Wij pesten hier niet
2. We proberen kinderen die gepest worden te helpen
3. We zorgen ervoor dat alle kinderen het naar hun zin hebben op school.

Enkele ideeën:

- Breng het probleem in kaart door het maken van een sociogram (kan in Parrassys) en door het laten invullen van het pestidentificatieformulier

- Lessen geven over pesten en gevolgen van pesten
- Kinderen boeken laten lezen over pesten met boekverslag
- DVD's bekijken over dit onderwerp
- BEVO les gebruiken om met het onderwerp iets te doen: kinderen hun gevoelens laten uit, iets moois maken voor een kind dat gepest wordt of
- Groep indelen in groepjes (liefst gemengd: populaire kinderen, gepeste kinderen, pesters) en ieder groepje samen oplossingen laten bedenken en presenteren voor het verminderen van pesten. Beste maatregelen gaan uitvoeren.
- Deel de informatie in het team (wie is pester

Maatregelen gericht op pester	Maatregelen gericht op meelopers in pestgedrag / medepesters	Maatregelen gericht op slachtoffers	Mobiliseren van 'zwijgende' middengroep	Maatregelen gericht op populaire kinderen
<p>Gesprek voeren met pester over zij/haar gedrag</p> <p>Gesprek voeren met ouders van pester</p> <p>Pester isoleren (bijv niet mee gymmen of buiten spelen)</p> <p>Straffen geven met educatief tintje, bijv excuusbrief schrijven, schrijf 5 positieve eigenschappen op van het gepeste kind, maak een</p>	<p>Gesprekjes voeren met deze kinderen</p> <p>Vergroten empathisch vermogen, bijv verslag laten schrijven: hoe zou iemand zich voelen, hoe zou jij je voelen, hoe zou het anders kunnen.</p>	<p>Geen overmatige aandacht geven.</p> <p>Omgangsregels met elkaar afspreken. Straf geven aan diegene die ze overtreedt, belonen van diegenen die het goede voorbeeld geven</p> <p>Gesprek voeren met het kind om 'lijdensdruk' te bepalen, in hoeverre heeft het kind hier veel last van. Eventueel</p>	<p>Laat deze kinderen ook verantwoordelijkheid voelen voor de slachtoffers. Hoe zou jij je voelen als..... Vergroten empathisch vermogen</p> <p>Belangrijk om kinderen ervan te doordringen dat pesten gestopt moet worden en dat kinderen het moeten melden als ze zien dat er gepest wordt. Dit is geen klikken! Praten over: wat kun je doen als je ziet dat iemand</p>	<p>Deze kinderen kun je inzetten om de sfeer in de groep te verbeteren. Dit zijn vaak niet de pestkoppen maar vaak de sociaal vaardige en tolerante kinderen. VB:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koppelen van slachtoffer aan deze kinderen - Samen laten werken / samen laten spelen

<p>tekening over de gevoelens van het slachtoffer, verslag schrijven over welke regels zijn overtreden en waarom het belangrijk is dat die regels wel worden nageleefd.</p>		<p>inschakelen hulp, bijv training, psycholoog, zelfverdediging adviseren aan ouders</p>	<p>gepest wordt (opkomen voor die persoon, naar de juf gaan)</p>	<p>- spreek met deze kinderen en vraag wat zij zouden kunnen doen voor het slachtoffer</p>
---	--	--	--	--

jaarkalender sociaal-emotionele ontwikkeling en pedagogisch klimaat

Wk	Datum	Doel	Gouden regel en vaardigheid	Schooldocumenten	Lessuggesties / activiteit	Overig
34	22 – 26 Augustus					
35	29 – 02 Aug/sept.	Forming van veilig pedagogisch klimaat	Gouden regel: iedereen is uniek en mag er zijn	SCOL Leerlijn jezelf presenteren	Les vreedzame school Handleiding scol	Maak met je groep samen de groepsregels en spreek consequenties / beloningen af
36	05 – 09 Sept		Vaardigheid: ik presenteer mezelf	Pestprotocol blz. 5-6 (hoe maak je een goede groep)	Kringgesprekken	
37	12 – 16 Sept		slogan: jezelf presenteren kun je leren.	Lessen vreedzame school Groeidocument pedagogisch klimaat	Presentatie poster Oefenen met complimenten geven	Start met zonnetje van de dag. Bij voorkeur is ieder kind aan de beurt geweest. Later in het jaar herhalen.
38	19 – 23 Sep	Week tegen het pesten	Gouden regel: we zijn een goed voorbeeld voor anderen. Vaardigheid: Ik weet wat ik moet doen als ik zie dat iemand gepest wordt. Slogan: elkaar helpen hoort erbij, samen zijn we blij.	Lessuggesties week tegen het pesten (1 schijf, docenten, pedagogisch klimaat).	Schoolbrede kickoff Lessuggesties zoals uitgedeelde bloemopdrachten	Producten maken zoals posters, tekeningen, afspraken rondom pesten
39	26 – 30 sept	Norming: positieve groepsnormen	Gouden regel: we gaan positief met elkaar en met elkaars spullen om	SCOL leerlijn aardig doen Pestprotocol blz. 5-6 (hoe	Les vreedzame school Handleiding scol	Dagelijks herhalen van de groepsregels
40	03 – 07					

jaarkalender sociaal-emotionele ontwikkeling en pedagogisch klimaat

41	Okt 10 - 14 Okt	Vaardigheid: ik doe aardig Slogan:....	maak je een goede groep) Lessen vreedzame school	Kringgesprekken Presentatie poster Regels maken per tafelgroepje SCOL aframe	Klassentaken verdelen en zichtbaar maken in de klas Aframe sociogram nieuwe groepsindeling vijfsporenaanpak	
42	17 - 21 Okt					
43	24 - 28 okt	Doel: rustig leerklimaat scheppen. Rust brengen in de school.	Gouden regel: we zijn op school om te leren. Vaardigheid: Ik laat anderen rustig werken. slogan: laat iedereen zich concentreren, dan kunnen we beter leren.	SCOL (blz. 7/8) <ul style="list-style-type: none">• Samen spelen• Een taak uitvoeren	Werkaartjes Sociogram invullen Stoplicht gebruiken Oprfrissen GIP-afspraken	- Oefenen met gebaren om iets duidelijk te maken, zodat het stil blijft. - Zelf bedenken met leerlingen wat ze nodig hebben om te leren. - Doelenuur - Poster maken van hoe je moet werken op de gang.
44	31 - 04 Okt/nov					
	07 - 11 Nov					
45	14 - 18 Nov	Doel: focus op het samenwerken.	Gouden regel: we gaan positief met elkaar en elkaars spullen om.	SCOL (blz 1,2,5 en 6): Coöperatieve werkvormen-boek	Regels keuze-uur bespreken Aframe SCOL Samenwerken evalueren	- Teamuitdagingen voor de klas (zie DWS lessuggesties in Orthotheek) - Drama - Vaste maatjes maken
46	21 - 25 Nov		Vaardigheid: ik speel en werk samen. Onderliggende vaardigheden: Zie SCOL leerlijn samen	Nog beter rekenen: werkvormen voor rekenen (in Orthotheek) Vreedzame school blok 3	Studiedag: hoe werken we samen? Toekennen van rollen	
47	28 - 02 Nov/dec.		Slogan: samen werken,			

jaarkalender sociaal-emotionele ontwikkeling en pedagogisch klimaat

48	05 - 09 Dec	Doel: rust in een drukke periode.	samen sterker	SCOL (blz 11,12,13 en 14)	(schoolbreed).	- Engelspel (Dana voor uitleg) - Verhaal schrijven over oplossingen voor ruzie - Drama over ruzie; naspelen - Dans - Meditatieminuutje
49	05 - 09 Dec	Doel: rust in een drukke periode.	Gouden regel: we gaan positief om met elkaar en elkaars spullen.	Vreedzame school		
50	12 - 16 Dec		Vaardigheid: Ik weet hoe ik om moet gaan met ruzie.	Pestprotocol blz 13		
51	19 - 23 Dec		Slogan: los het samen op, dat is top.			
52	26 - 30 dec					
01	02 - 06 Januari					
02	09 - 13 Jan	Doel: zelfvertrouwen	Gouden regel: iedereen is uniek en mag er zijn.	Vreedzame school	-filosofisch gesprek in de kring over uniek zijn/over jezelf zijn (zie leidraad)	-Maak/teken een podium en zet op ieder podium iets wat je heel goed kunt. -kinderkwaliteitenspel. -dagboek: schrijf iedere dag 3 dingen op die goed gegaan zijn. -oefen met lichaamstaal; houdingen - oefen positief denken bijv via inzet eigenwijsjes -laat kinderen een ik boek maken.
03	16 - 20 Jan		Vaardigheid: ik heb vertrouwen in mezelf.			
04	23 - 27 Jan		(ken je eigen persoonlijkheid dat geeft je zelfvertrouwen). Slogan:.....			
05	30 - 03 jan/febr.	Doel: rust in de gang	Gouden regel: we zijn een goed voorbeeld.			
06	06 - 10 Feb		Vaardigheid: ik ben rustig in de school.			
07	13 - 17 Feb		slogan: gang, trap, klas of hal			

jaarkalender sociaal-emotionele ontwikkeling en pedagogisch klimaat

		rustig zijn we overal.			
08	20 - 24 Feb				
09	27 - 03 Feb/maart				
10	06 - 10 Maart				
11	13 - 17 Maart				
12	20 - 24 Maart				
13	27 - 31 Maart				
14	03 - 07 April				
15	10 - 14 April				
16	17 - 21 April				
17	24 - 28 April				
18	01 - 05 Mei				
19	08 - 12 Mei				
20	15 - 19 Mei				
21	22 - 26 Mei				
22	29 - 02 Mei/juni				
23	05 - 09 Juni				
24	12 - 16 Juni				
25	19 - 23 Juni				
26	26 - 30 Juni				
27	03 - 07 Juli				
28	10 - 14 Juli				

Jaarkalender sociaal-emotionele ontwikkeling en pedagogisch klimaat

29	17 - 21 Juli					
30	24 - 03 juli/sept.					